

DODATEK O SZKOLE POLSKIEJ NA WĘGRZECH

POOLONIA WĘGIERSKA

A magyarországi lengyelek havilapja

MELLÉKLET A LENGYEL ISKOLÁRÓL

10 LAT SZKOŁY POLSKIEJ
NA WĘGRZECH

10 LAT POLSKIEJ SZKOŁY NA WĘGRZECH

dr Ewa Słaba Rónay - dyrektor Szkoły

W tym roku, 11 października, obchodziliśmy uroczystość dziesięciolecia Szkoły Polskiej na Węgrzech. Pragnę zatem przypomnieć Państwu, jakie były początki powstania pierwszej na Węgrzech szkoły polonijnej.

Ustawa Mniejszościowa z 1993 roku stworzyła prawne podstawy organizowania oświaty narodowościowej – można było zakładać szkoły jedno-, lub dwujęzyczne. Niestety, narodowość nasza należy do ilościowo nielicznych, a w dodatku żyjemy w dużym rozproszeniu. Nie mieliśmy zatem szans, aby taką szkołę założyć. Organizacji tzw. szkółek niedzielnych podjęło się Polskie Stowarzyszenie Kulturalne im. Józefa Bema. Na terenie całego kraju – tam, gdzie znajdowały się skupiska Polaków zaczęły powstawać punkty, gdzie dzieci mogły rozpocząć naukę języka polskiego. Nauczycielkami były Polki – w większości posiadające wyższe wykształcenie pedagogiczne, natomiast nie było jednolitego programu nauczania. Tę formę nauczania języka narodowościowego finansowało ówczesne węgierskie Ministerstwo Oświaty.

Uroczyste otwarcie szkoły, fot. H. Biróné Hasznos

Sytuacja ta trwała do 1997 roku, gdyż wówczas pieczę nad nauczaniem języka polskiego w kraju przejął Ogólnokrajowy Samorząd Mniejszości Polskiej. W krótkim czasie poinformowano nas, że ta forma nauczania nie może być już dalej finansowana przez stronę węgierską. Tak więc należało szukać innych rozwiązań, które z jednej strony odpowiadać będą dzieciom i ich rodzicom, a równocześnie zapewnią nam wejście w węgierski system nauczania, który zapewni nam finanse z budżetu państwa. To właśnie my, Polacy, opracowaliśmy nowy model nauczania języka ojczystego, który nadawał się do przystosowania również przez inne, licznie mniejsze narodowości, które, podobnie jak my, żyją w rozproszeniu. Koncepcja ta przedstawiona została na zebraniu Krajowej Komisji Mniejszo-

ściowej, która działała w Ministerstwie Oświaty, a w której każda narodowość posiadała swojego przedstawiciela. Nowy model oświaty narodowościowej spotkał się z poparciem członków Komisji, i co ważne mniejszych narodowości. Jednak, aby móc założyć szkołę, najpierw Parlament musiał zatwierdzić poprawkę do Ustawy Oświatowej, co nastąpiło w 1999 roku, oraz należało sprostać odpowiednim wymogom. Jednym z trudniejszych warunków było pozyskanie odpowiedniej kadry pedagogicznej.

Dzięki ogromnemu poparciu ówczesnego Samorządu Ogólnokrajowego podjęliśmy pertraktacje z Uniwersytetem Śląskim, a dokładniej ze Szkołą Języka Polskiego i Kultury Polskiej, i dzięki bardzo dużemu wsparciu

Język polski stał się przedmiotem, z którego ocena wpisywana jest na węgierskie świadectwa szkolne, uznawany jest także na węgierskich świadectwach maturalnych (...)

Budowa szkoły, fot. H. Biróné Hasznos

finansowemu państwa polskiego oraz węgierskiego dwudziestoosobowa grupa nauczycielek rozpoczęła dwuletnie studia podyplomowe, dające dyplom nauczyciela języka polskiego jako obcego. Dzięki dużemu zaangażowaniu wielu osób wraz z narodowością bułgarską i grecką 1 września nastąpiło uroczyste otwarcie roku szkolnego.

Język polski, którego uczą się uczniowie w Szkole Polskiej, stał się przedmiotem, z którego ocena wpisywana jest na świadectwa szkolne, jak również (na życzenie ucznia) może być wpisywana na świadectwie szkoły węgierskiej, a także uczeń może uzyskać zwolnienie z obowiązku uczenia się drugiego języka obcego na rzecz swojego języka narodowego, w naszym przypadku na rzecz języka polskiego. Zastosowany tu system oświaty pozwolił, by język polski stał się jednym z przedmiotów uznawanych na świadectwie maturalnym.

Wymieniając osiągnięcia szkoły należy wspomnieć także o bardzo ważnej sprawie, a mianowicie o wybudowaniu nowego budynku szkolnego. Ponownie dzięki pieniądзом z Polski i Węgier oraz staraniom Ogólnokrajowego Samorządu Mniejszości Polskiej w 2009 roku w sąsiedztwie samorządu, naprzeciw Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii stanął nowy budynek szkolny. Na uroczystość przekazania budynku przyjechał ówczesny minister Edukacji Narodowej Krzysztof Stanowski.

Uroczyste przekazanie sztandaru w Ambasadzie RP, fot. H. Biróné Hasznos

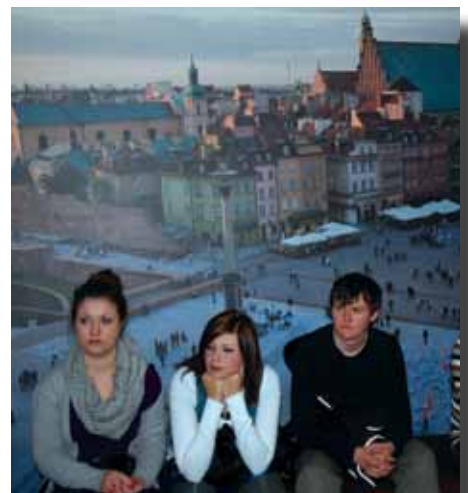
Cieszę się, że na naszą uroczystość przybyło tak wiele osób – uczniów, rodziców i absolwentów. Pan Roman Kowalski, ambasador RP, wyrażał się o działalności nauczycieli i szkoły w bardzo miłych słowach uznania. Podobne słowa uznania słyszeliśmy od pana Istvána Kraszlána z Ministerstwa Zasobów Ludzkich.

Sądzę, że uznaniem dla działalności szkoły był fakt, iż przybyło tak wielu absolwentów, którzy powiedzieli nam, co teraz studiują, gdzie pracują. Od tych, którzy nie mogli przybyć otrzymaliśmy miłe listy z różnych stron kraju, z Polski, Wiednia, Moskwy.

Na zakończenie pragnę przytoczyć słowa naszego papieża, świętego Jana Pawła II, skierowane w 1980 roku do Polonii świata. Niechaj słowa te będą myślą przewodnią wszystkich Polaków żyjących poza granicami Polski: „Tę pieśń, którą podjęliście z ust Waszych rodziców, śpiewajcie tak, by podjęli ją z kolei z Waszych ust Wasi synowie i córki, a potem Wasze wnuki, by nie przyszło nigdy takie pokolenie, które znużone trudem, wyciszyłoby swoje harfy i zawiesiło je na wierzbach”.

Na warsztatach językowych w Warszawie, spotkanie z Prezydentem B. Komorowskim, fot. H. Biróné Hasznos

TÍZ ÉVES A MAGYARORSZÁGI LENGYEL ISKOLA

dr Ewa Słaba Rónay - az Iskola igazgatója

Október 11-én ünnepeltük az iskola fennállásának 10. évfordulóját. Ennek kapcsán szeretném felidézni, miként jött létre az első magyarországi lengyel nemzetiségi iskola.

Mint ismeretes, az 1993. évi kisebbségi törvény már lerakta a nemzetiségi oktatás rendszerének jogi alapjait – egy- vagy kéttannyelvű iskolákat lehetett létesíteni. Sajnos a mi nemzetiségünk kis létszámú, ráadásul nagyfokú szétszórásban élünk. Ezért esélyünk sem volt ilyen iskola létrehozására. Az ún. vasárnapi iskolák szervezésével a Bem J. LKE kezdett foglalkozni. Az egész ország területén – ahol lengyel közösségek élnek – oktatási pontok jöttek létre, ahol a gyerekek megkezdhetik a lengyel nyelv tanulását. A tanítónők lengyel anyanyelvűek voltak, a többségük felsőfokú pedagógusi diplomával rendelkezett, azonban hiányzott az egységes tanterv szerinti oktatás. A nemzetiségi nyelv oktatásának ilyen formáját az Oktatási Minisztérium anyagilag is támogatta. Ez a helyzet 1997-ig állt fenn, amikor is a lengyel nyelvoktatásról való gondosko-

dást átvette a Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat. Rövidesen megtudtuk, hogy az oktatás ilyen formáját a magyar állam a továbbiakban nem kívánja finanszírozni. Más megoldást kellett tehát keresni, amely egyrészt kielégítene a gyerekek és szüleik igényeit, másrészt

belépőt jelentene a magyar oktatás rendszerébe, amely így forrásokat biztosítana számunkra az állami költségvetésből. Végül éppen mi, lengyelek dolgoztuk ki az anyanyelvi oktatás olyan új modelljét, amely megfelelőnek mutatkozott más, kisebb létszámú, szintén nagyfokú szétszórásban élő nemzetiségek számára is. A koncepciót bemutattuk az Oktatási Minisztériumon belül működő Nemzeti Kisebbségi Tanács ülésén (ott minden nemzetiség rendelkezett saját képviselővel). A Tanács tagjai – elsősorban a kisebb nemzetiségeket képviselők – támogatták az új oktatási modell tervezetét. Végül annak érdekében, hogy iskolát lehessen alapítani, az Országgyűlésnek is módosítania kellett az oktatási törvényt, ami 1999-ben következett be. Ezenkívül meg kellett felelni bizonyos előírásoknak. A nehezebb feltételek egyike volt a megfelelő létszámú és végzettségű tanári kar létrehozása.

Az akkori Országos Önkormányzat nagyfokú támogatásának köszönhetően tárgyalásokat folytattunk a Ślaski Egyetemmel, pontosabban a

Lengyel Nyelvi és Kulturális Központtal. (Ennek és az igen nagy összegű lengyel és magyar állami támogatásnak köszönhetően azóta már 20 tanárunk vett részt kétéves másoddiplomás képzésben, amely idegennyelvi lengyel nyelvoktatói végzettséget adott számukra.) Így aztán – sokak erőfeszítéseinek köszönhetően – szeptember 1-jén (a bolgár és a görög nemzetiséggel közösen) megnyitottuk a tanévet.

A Lengyel Iskola diákjai számára a lengyel nyelv tantárggyá vált, amiből érdemjegyet kapnak, ami – a tanuló kérésére – a magyar iskolai bizonyítványba is bekerülhet. A tanuló a második nyelv kötelező tanulása alól is felmentést nyerhet saját nemzetiségi nyelve – esetünkben a lengyel nyelv – javára. Az itt alkalmazott oktatási rendszer még azt is lehetővé teszi, hogy a lengyel nyelv az érettségi egyik választható tantárgya lett.

A z iskola által elért eredményeket sorolva feltétlenül szükséges megemlíteni egy fontos ügyet, nevezetesen az új iskolaépület átadását. A Lengyelországból és Magyarországról érkező pénzeknek, illetve az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat támogató hozzáállásának köszönhetően az önkormányzati épület tőszomszédságában, a Magyarországi Lengyelség Múzeumával és Levéltárával szemben felépült az új iskolaépület. Az átadóünnepségen megjelent az akkori nemzeti oktatási miniszter is, Krzysztof Stanowski úr is.

A z évfordulós ünnepségre sokan eljöttek: diákjaink és szüleik, volt tanítványaink. Roman Kowalski nagykövet úr nagyon kedves szavakkal beszélt a tanárjaink és az iskola tevékenységéről. Hasonlóan elismerő mondatokat hallottunk Kraszlán István úrtól, aki az Emberi Erőforrások Minisztériumának képviselőjében volt jelen.

kaptunk az ország különböző részeiről, továbbá Lengyelországból, Bécsből, Moszkvából.

Végül szeretném a mi lengyel pápánk, II. János Pál szavait idézni, amelyeket 1980-ban intézett a világ polóniájához. Bárcsak ezek a szavak vezérelnének minden Lengyelország határain kívül élő lengyelt: „Az éneket, ame-

Dziesięciolecie Szkoły, E. Rónay, R. Kowalski, fot. Z. Nyitrai

Úgy ítélem meg, az iskolai tevékenység elismerését jelentette a tény, hogy korábbi diákjaink közül igen sokan megjelentek az ünnepségen, és elmondták nekünk, hol tanulnak vagy dolgoznak jelenleg. Azoktól pedig, akik nem tudtak eljönni, kedves leveleket

lyet először a szüleitek ajkán hallottatok, úgy énekeljétek, hogy aztán majd a fiaitok és lányaitok, később az unokáitok is megtanulják tőletek, hogy soha ne jöjjön olyan nemzedék, amely a nehézségek súlyától elgyötörten tornyokra akasztaná elnémult hárfáit.”

Pożegnanie maturzystów 2012, fot. H. Biróné Hasznos

Budowa szkoły, fot. H. Biróné Hasznos

POLONISTYKA NA ELTE NOWA SPECJALIZACJA – NAUCZYCIEL POLONIJNY

dr Dorota Varnai

Szkoła Polska na Węgrzech obchodzi w tym roku dziesięciolecie istnienia. Ogromnie się cieszymy, że instytucja ta powstała, a dzieci i młodzież polonijna ma możliwość przyswojenia sobie języka i kultury swoich rodziców czy dziadków, czy też pogłębienia wiedzy już posiadanej.

Mamy też nadzieję, że wśród uczniów Szkoły Polskiej znajdą się tacy, których nauka w tej szkole zainspiruje do kontynuowaniu nauki o języku, literaturze, kulturze, historii polskiej i pogłębienia wiedzy na studiach polonistycznych. Uniwersytet im. Loránda Eötvösa w Budapeszcie (ELTE) oferuje bogaty program filologii polskiej dla tych, którzy w przyszłości mają zamiar zostać animatorami, propagatorami, promotorami kultury polskiej na Węgrzech. Zgodnie z ustawą o mniejszościach narodowych na Węgrzech, według której państwo węgierskie ma obowiązek zagwarantować mniejszościom narodowym kształcenie dzieci i młodzieży na wszystkich poziomach edukacji, począwszy od przedszkoli, a skończywszy na szkol-

Dorośli absolwenci podczas 10-lecia Szkoły. fot. Z. Nyitrai

nictwie wyższym, od ubiegłego roku przy polonistyce na ELTE uruchomiona została nowa specjalizacja pedagogiczna, dająca dyplom nauczyciela narodowościowego. Studia nauczycielskie to studia pięcioletnie. W czasie studiów studentom

tego kierunku, obok tradycyjnych przedmiotów filologicznych, wykładanych na Katedrze Filologii Polskiej na ELTE, jak językoznawstwo, historia i teoria literatury, kulturoznawstwo, historia Polski, historia j. polskiego i inne, oferujemy szereg nowych przedmiotów, poprzez które studenci zdobędą umiejętności działania na rzecz języka i kultury polskiej na Węgrzech. Program tradycyjnej polonistyki został poszerzony o przedmioty pedagogiczne, metodologiczne, metodykę nauczania języka polskiego jako obcego, studenci, poza poznaniem historii Polski, zapoznają się z historią polskiej mniejszości narodowej na Węgrzech, z formami jej działalności oświatowej, kulturalnej, wydawniczej, artystycznej, z instytucjami polonijnymi i ich pracą. Planowane są też wyjazdy naukowe do polskich miejsc pamięci narodowej na Węgrzech, w poszukiwaniu korzeni polskich.

Zywimy wielką nadzieję, że ten nowy kierunek wzbudzi zainteresowanie uczniów Szkoły Polskiej, która w ten sposób, wraz z polonistyką na ELTE będzie przygotowywała do pracy przyszłych nauczycieli polonijnych, a także animatorów kultury polskiej na terenie całych Węgier.

Kurs metodyczny dla nauczycieli Szkoły Polskiej, fot. H. Biróné Hasznos

Pasowanie na ucznia, fot. Z. Nyitrai

Przemówienie dyr. E. Rónay z okazji 10-lecia Szkoły, fot. Z. Nyitrai

Uczniowie Szkoły Polskiej na konkursie recytatorskim

STATYSTYKA:
 Maturę na poziomie
 średnim w latach 2005-
 2013 zdało 28 osób,
 na poziomie rozszer-
 zonym - także 28 osób.
 Egzamin ze znajomości
 języka polskiego w
 stopniu średnim w la-
 tach 2010-2013 zdało z
 wynikiem pozytywnym
 9 osób, a w stopniu
 wyższym - 5 osób.
GRATULUJEMY!

Konkurs recytatorski, fot. Z. Nyitrai

DODATEK

Maturzyści, fot. B. Bogdanińska-Szadai

Uczniowie Szkoły Polskiej

Pożegnanie maturzystów 2014, fot. H. Bíróné Hasznos

Wręczenie sztandaru, fot. B. B.Sz.

Pasowanie na ucznia 2014, fot. Z. Nyitrai

Przy pomniku gen. J. Bema, fot. B. Bogdanińska-Szadai